

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Факультет № 6

Кафедра кримінального процесу, криміналістики та експертології

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Криміналістика»
обов'язкових компонент освітньої програми першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти 081 Право (правозастосування)

за темою: ТАКТИКА ОБШУКУ

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023 р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол № 7 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023 р.

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету Протокол № 6 від 21.08.2023 року № 7

Розробник:

Доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 кандидат юридичних наук, доцент Заяць Д.Д.

Рецензенти:

Голова Київського районного суду м. Харкова, доктор юридичних наук, доцент Шаренко С.Л.

Професор кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Степанюк Р.Л.

План лекції

1. Поняття, види та завдання обшуку як слідчої (розшукової) дії.
2. Загальні тактичні особливості обшуку.
3. Тактико-психологічні особливості проведення окремих видів обшуку.
4. Фіксація ходу і результатів обшуку.

Література:

Основна:

Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 / [А. Ф. Волобуєв, М. В. Даньшин, А. В. Іщенко та ін.] ; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Маляррової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2018. – 384 с. – ISBN 978-966-610-231-0 (Т. 1) :

http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6440/Kryminalistyka_Pidruchnyk_Tom%201_Kharkiv_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Текст лекції

ВСТУП

Основний закон України гарантує громадянам України недоторканість особистості, житла, майна, охорону особистого життя.

Але у випадках, коли у слідчого в процесі розслідування з'являється достатньо підстав вважати, що в певному приміщенні або іншому місті, або ж у будь-якої особи знаходяться знаряддя злочину, предмети, які можуть мати значення для провадження, то він може провести обшук. Все це він може зробити лише на підставі та відповідно вимог кримінального процесуального закону. Тому розглянемо ці положення у нашій лекції детально.

1. Поняття, види та завдання обшуку як слідчої (розшукової) дії.

Обшук – це слідча дія, змістом якої є примусове обслідування приміщень та споруд, діляниць місцевості або окремих громадян з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

Процесуальний порядок обшуку визначений КПК України:

Стаття 234. Обшук;

Стаття 235. Ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи;

Стаття 236. Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи.

Підстави проведення обшуку підрозділяються на такі:

- а) фактичні;
- б) юридичні (процесуальні).

а) *Фактичними (достатніми) підставами проведення обшуку* є докази, зібрані процесуальним шляхом (наприклад, показання свідка), а також дані які не викликають сумніву, отримані в результаті оперативно-розшукової діяльності.

б) *Юридичною підставою обшуку* є ухвала слідчого судді про його проведення

У разі необхідності проведення обшуку, слідчий, за погодженням з прокурором, або прокурор звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням, яке повинно містити відомості про:

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання;
- 3) правову кваліфікацію кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;
- 4) підстави для обшуку;
- 5) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, де планується проведення обшуку;
- 6) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;
- 7) речі, документи або осіб, яких планується відшукати.

Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи повинна відповідати загальним вимогам до судових рішень, передбачених КПК України, виготовлятися у двох примірниках, які чітко позначаються як копії і містять відомості про:

- 1) строк дії ухвали, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали;
- 2) прокурора, слідчого, який подав клопотання про обшук;
- 3) положення закону, на підставі якого постановляється ухвала;
- 4) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, які мають бути піддані обшуку;
- 5) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;
- 6) речі, документи або осіб, для виявлення яких проводиться обшук.

Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи з підстав, зазначених у клопотанні прокурора, слідчого, надає право проникнути до житла чи іншого володіння **особи лише один раз**.

Без ухвали слідчого судді обшук проводиться тільки в невідкладних випадках, пов'язаних:

- а) із врятуванням життя людей та майна;

б) з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

Після здійснення таких дій, слідчий за погодженням із прокурором, зобов'язаний невідкладно звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді

Учасниками обшуку є:

- слідчий чи прокурор;
- оперативні працівники, спеціалісти, технічні помічники (виконують важкі і трудомісткі роботи: скопують землю, розбирають підлогу та інше).

Особи, присутні при обшуку:

- не менше двох понятих;
- потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники кримінального провадження

- особа, у якій проводиться обшук, або повнолітні члени її сім'ї. У разі їх відсутності запрошуються представники житлово-експлуатаційної організації або місцевої Ради народних депутатів;

- якщо обшук проводиться в приміщенні установи, підприємства або організації, присутній представник адміністрації;

- якщо в приміщенні до моменту появи слідчого або в процесі проведення обшуку є сторонні особи, то слідчий вправі заборонити цим особам залишати приміщення, спілкуватися з іншими особами до закінчення обшуку;

Обшук, крім невідкладних випадків, проводиться в денний час. У нічний час обшук проводиться, коли:

- Розшукувана особа перебуває в приміщенні в нічний час;
- Обшук почався в денний час, але у зв'язку з великим обсягом роботи продовжується в нічний час;
- Фактична підстава для проведення обшуку виникла раптово, у зв'язку із вчиненням у нічний час злочином.

Перш ніж казати про види обшуку, слід зазначити, що в теорії криміналістики використовуються два різні терміни при характеристиці обшуку: “об'єкт пошуку” і “об'єкт обшуку”.

Об'єкт пошуку – це те, що необхідно відшукати, знайти, вилучити. Такими об'єктами обшуку є: люди, трупи, знаряддя злочину, предмети злочинного посягання, документи, сліди тощо. Розглядають певні типові групи таких предметів:

1. Знаряддя і засоби вчинення злочину (вогнепальна і холодна зброя; предмети, які спеціально виготовлені для вчинення злочину; предмети, зберігання і використання яких заборонено або потребує спеціального дозволу; предмети, які застосовуються у побуті, виробничій та іншій діяльності – сокира, кухонний ніж, молоток та ін.; транспортні засоби);

2. Предмети, що зберегли на собі сліди злочину (одяг, взуття та ін.);

3. Предмети одержані як наслідок злочину (гроші чи цінності, які є предметом хабара, майно, що належить потерпілому та ін.);

4. Інші матеріальні джерела, що виступають засобом для встановлення істини у провадженні (фото -, кіно -, відео матеріали, записні книжки, диски чи дискети тощо);

5. Різні документи (рукописні, поліграфічні, електронні, фоно -, фото, відеодокументи та ін.).

Об'єкт обшуку – це те, відносно чого (чи кого) здійснюється обстеження. Найбільш поширеними є такі об'єкти:

- жилі приміщення (квартира, будинок, дача, номер готелю тощо);
- службові торговельні, виробничі та інші нежилі приміщення;
- ділянки місцевості (садиба, сад, город та ін.);
- автотранспортні засоби;
- жива людина (її тіло, одяг, взуття та інші носильні речі).

У криміналістиці залежно від тих чи інших підстав розрізняють такі **види обшуку**:

- *за характером об'єктів обшуку*: приміщень, на відкритій місцевості, транспортних засобів, особистий обшук;

- *за характером об'єкту пошуку* виділяють обшуки, спрямовані на виявлення: людей, трупів чи їх частин, знарядь і засобів вчинення злочину, документів і так далі;

- *за повторюваністю*: первинний і повторний (коли первинний обшук був проведений за несприятливих умов або залишилися необстеженими окремі ділянки приміщення, відкритої місцевості, предмети, або одержана інформація про те, що на об'єкті, що обшукувався, з'явилися раніше відсутні об'єкти, які цікавлять слідство);

- *залежно від способу організації*: єдиний (якщо він проводиться у одному місці), груповий (коли проводиться декілька обшуків у різних осіб або ж у одної особи, але в різних місцях (наприклад, за місцем проживання, роботи, на дачі, у гаражі тощо), у різний час, одночасний.

2. Загальні тактичні особливості обшуку.

З урахуванням тактичних завдань, що вирішуються в ході обшуку, розрізняють три послідовно змінюючи етапи цієї слідчої дії:

I - підготовчий;

II - робочий;

III - заключний.

1. Підготовчий етап обшуку умовно поділяється на дві стадії:

а) заходи до прибуття на місце обшуку і до початку пошукових дій,

б) заходи на місці обшуку.

а) заходи, що здійснює слідчий до прибуття на місце обшуку і до початку пошукових дій,

1) звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням про проведення обшуку.

2) отримує дві копії ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук
3) визначає завдання обшуку, тобто які об'єкти підлягають обшуку.
4) отримує необхідну інформацію шляхом вивчення і аналізу матеріалів справи, оперативно-розшукових даних:

- про речі, документи або осіб, яких планується відшукати (кількість, зовнішній вигляд, характерні ознаки);

- про місце обшуку (адреса, планування приміщення, наявність телефону, можливість прихованого підходу, наявність сигналізації, характер заборів, кількість проживаючих або працюючих осіб в даному приміщенні та інше);

- про особу, у якій планується проведення обшуку (вік, рід занять, професійні навички, спосіб життя, особливості поведінки в побуті і на роботі, схильності та захоплення, склад сім'ї, наявність у минулому судимостей, наявність зброї, собаки та інше);

- про передбачувані умови обшуку (можливість запросити понятих і технічних помічників за місцем обшуку, наявність поблизу місця обшуку підрозділів поліції)

5) Визначає учасників обшуку:

- понятих, число яких дорівнює подвоєній кількості пошукових груп;
- спеціаліста (криміналіста, кінолога з собакою, інженера, сапера, перекладача та ін.);

- технічних помічників;

- осіб, які забезпечують охорону місця обшуку;

- представників спецпідрозділів, якщо передбачається збройний опір особи, у якій планується проведення обшуку.

6) Готує технічні засоби: (щупи, бури, «Пошук-1», трали, металопрошукачі, ультрафіолетові і звичайні освітлювачі, дзеркала, лупи, інструменти, спецодяг, фото-та відеоапаратура та інше).

7) Визначає час проведення обшуку.

8) Складає план обшуку з урахуванням зазначених вище факторів.

9) проводить інструктаж учасників щодо часу і способу прибуття на об'єкт, який підлягає обшуку, розподіляє між ними обов'язки.

б) заходи на місці обшуку.

1) Транспортний засіб, на якому прибула слідчо-оперативна група, слід залишити на віддаленні від приміщення. Члени групи повинні по одному непомітно наблизитися до об'єкта обшуку.

2) Запросити особу, якій без утруднень відкриє двері особа, у якій планується проведення обшуку або членів її сім'ї.

3) Забезпечити спостереження за вікнами, запасними дверима з тим, щоб перешкодити втечу розшукуваних осіб або викиданню з них предметів (наркотиків, зброї, хабара тощо).

4) За відсутності особи, у якій планується проведення обшуку або членів її сім'ї і неможливості з'ясувати їх місцезнаходження, запрошується представник житлово-експлуатаційної організації або місцевої Ради народних депутатів та після цього відкривається приміщення.

5) Після проникнення в приміщення, слідчий пред'являє своє службове посвідчення та надає ухвалу суду про проведення обшуку та її копію.

6) Оперативні працівники з'ясовують, хто знаходиться в приміщенні і унеможливають спробу кому-небудь сховатися, що-небудь заховати або знищити, забезпечують охорону всіх виходів з приміщення, що обшукується.

7) Слідчий роз'яснює усім громадянам, які опинилися в приміщенні, правила поведінки під час обшуку, а особі, у якій планується проведення обшуку - її права робити заяви, щодо проведення слідчої дії.

II. Робочий етап обшуку умовно поділяється на дві стадії:

а) оглядова стадія.

б) детальна стадія обшуку

а) оглядова стадія.

Слідчий обходить приміщення, що підлягає обшуку, уточнює, чи є в особи, у якій проводиться обшук, ключі від закритих приміщень. Якщо приміщенням володіють кілька власників, то визначається приналежність окремих кімнат.

Визначається обсяг і послідовність майбутньої пошукової роботи, розподіляються обов'язки кожного учасника групи.

Визначається приміщення, з якого почнеться пошук (як правило, їм є місце загального користування), та місця складання вилучених предметів.

Уточнюється, чи потрібні додаткові помічники або технічні засоби.

б) *детальна стадія обшуку* включає безпосередні пошуки об'єктів, які цікавлять слідство. Обшуку піддаються всі приміщення, горища, підвали, сходові клітини, меблі, домашні речі та інше.

Саме на цій стадії найбільш активно реалізуються ***тактичні прийоми криміналістичної тактики***. Розглянемо їх.

1. *Послідовний обшук* - огляд всього приміщення, рухаючись по спіралі від периферії до центру. В першу чергу оглядаються місця загального користування, а також ті приміщення, куди будуть складатися предмети, що вилучаються.

2. *Вибірковий обшук* - обшук окремих ділянок приміщення або окремих предметів, сховищ, де передбачається знаходження шуканих об'єктів (за оперативними даними або результатами застосування пошукових пристроїв). Якщо вибірковий пошук не дав результатів, то вдаються до послідовного пошуку.

3. *Частковий обшук* - обстеження тільки тих предметів і сховищ, в яких, виходячи з крупних розмірів, може знаходитися розшукуваний об'єкт (людина, зброя тощо).

4. *Обстеження без порушень цілісності об'єкта шляхом його вимірів, промацуванням, порівнянням з аналогічними предметами за зовнішнім виглядом, вагою та інше* (для встановлення, наприклад, наявності подвійних стінок, ніш тощо).

5. *Обстеження з руйнуванням окремих частин об'єкта, якщо для руйнування є вагомі причини* (наприклад: сигнал металопрошукача, відмінність в

звучі, що виникає при простукуванні окремих ділянок стіни).

6. *Системність, повнота і ретельність пошуку.* Тільки після всебічного огляду одного об'єкта повинен відбуватися перехід до наступного.

7. *Застосування пошукових технічних засобів.*

8. *Постійна взаємна інформація учасників обшуку про всі виявлені об'єкти і способи їх приховування.*

9. ***Використання психологічних прийомів***, які включають:

- намагатися бути врівноваженим і не проявляти своїх емоцій з приводу тривалої відсутності яких-небудь результатів;
- в ході обшуку уникати будь-яких висловлювань щодо результатів обшуку;
- постійне спостереження за реакцією особи, що обшукується та членів його сім'ї на дії та запитання учасників обшуку. Її реакція (голосом, мімікою, поведінкою) дозволить визначити місце приховування об'єктів;
- враховувати можливості дій особи, у якій здійснюється обшук відволікати від схованки: (істерика, використання предметів, що викликають співчуття, жалість (ложе хворого, пелюшки та ліжко немовляти) або місць, що викликають огиду (вигрібні ями, сміттєвий бак і т.п.);
- намагатися своєю поведінкою показати, що позитивні результати обшуку будуть досягнуті, незважаючи ні на які труднощі.

Процесуальні особливості робочого етапу:

- предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їх відношення до кримінального провадження;
- за рішенням слідчого чи прокурора може бути проведено обшук осіб, які перебувають в житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вони переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження;
- предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їх відношення до кримінального провадження.

III. Заключний етап.

Закінченням обшуку є фіксація ходу і результатів цієї слідчої (розшукової) дії. В комплекс цих дій входять:

- а) складання протоколу обшуку;
- б) фотографування місця обшуку, виявлених тайників, вилучених об'єктів та інше;
- в) складання планів і схем, виготовлення графічних зображень обшуканого житла чи іншого володіння особи чи окремих речей, виготовлення відбитків та зліпків, огляд і вилучення речей і документів, які мають значення для кримінального провадження;
- г) в окремих випадках, в якості додаткового способу фіксації ходу і результатів обшуку може застосовуватись відеозйомка.

3.Тактико-психологічні особливості проведення окремих видів

обшуку.

Обшук у приміщеннях індивідуального користування. Він починається з підготовчої стадії. Після прибуття на місце СОГ вирішуються питання охорони, способу раптового проникнення в квартиру (звертаються за допомогою до сусідів, працівників ЖЕКу, знайомих обшукуваного). Слідчий повідомляє про наявність ухвали, пред'являє її обшукуваному і пропонує добровільно видати предмети і цінності, що підлягають вилученню. Потім з'ясовує скільки осіб перебуває в приміщенні, чи є сторонні. Знайомиться з планом будинку, наявність надвірних споруд, приймає рішення про їх охорону. Потім зосереджує всіх осіб, що перебувають в приміщенні, крім обшукуваного, в окремому приміщенні і встановлює за ними спостереження. Після цього слідчий визначає план обшуку і спосіб огляду приміщення: одночасне чи послідовне, спільне чи роздільне тощо. За всіх обставин обшук доцільно починати з місць загального користування (туалет, ванна, кухня, коридор). Потім обшуковуються окремі приміщення квартири. Обстеження приміщень слід починати з фіксації меблів, загальної обстановки, що де стоїть, що висить на стінах. Треба звертати увагу на сліди переміщення меблів, перевішування картин, переклеювання шпалер, сліди свіжого фарбування. Після фіксації меблі можна пересувати, обстежувати місце де вони розміщувались, шафи, шухляди треба відчиняти, витягти вміст і зробити вимір із зовнішнього і внутрішніх боків. Особливу увагу слід приділяти на ліжка хворих, дитячі коляски, де знаходяться діти, тому що в них нерідко ховають предмети обшуку. На кухні – все пересипати, переливати. Перевіряти димоходи, каміни, піддувала. У ході обшуку треба звертати увагу на дії осіб, які проявляють елементи послужливості і прагнення в усьому полегшити роботу слідчого, пов'язану з проведенням обшуку. Ці дії можуть бути спрямовані на відволікання увагу слідчого, на створення неправильного уявлення про особу, яка обшукується.

Обшук у приміщеннях загального користування. Обшук у комунальних квартирах, гуртожитках, готелях має процесуально етичні особливості, недотримання яких нерідко призводить до порушення прав і свобод громадян. Якщо обшук проводиться в одного з мешканців комунальної або орендованої квартири, то обстежується тільки займане ним приміщення. Якщо в цій кімнаті (номері готелю) проживає ще громадянин, то обшук його речей, ліжка та ін. не допускається. У даному випадку слідчий пропонує йому оглянути свої речі з метою виявлення не приналежних йому предметів. У разі відмови виконати ці вимоги слідчий виносить постанову і без ухвали суду проводить обшук в особи, яка відмовилась. Розкриття замкнених шаф проводиться особою, що обшукується чи членами його родини, але якщо він відмовляється, то слідчий здійснює це сам або за участю фахівців, не заподіюючи при цьому зайвих пошкоджень майну.

Обшук на відкритій місцевості. Він проводиться з метою виявлення об'єктів заритих у землю чи захованих іншим способом і поширюється

тільки на територію, що перебуває в постійному або тимчасовому користуванні особи (сад, город, оранжерея, басейн, майданчик для гри у гольф, дачна і садова ділянка тощо). Якщо територія (ліс, рілля, сад) є державною або комунальною власністю, а дії слідчого не заподіють збитків власнику, то на таких ділянках проводиться не обшук, а огляд місця події. Тактика обшуку таких ділянок визначається і здійснюється з урахуванням їх розмірів, характеру об'єктів, які необхідно вилучити, наявності жилих приміщень, водоймищ, колодязів, особливостей ґрунту і рослинності. *Існує комплекс тактичних прийомів проведення такого обшуку:*

- а) ділянка місцевості підлягає розподілу на окремі сектори;
- б) певна ділянка закріплюється за конкретним учасником;
- в) необхідно звертати увагу на демаскуючі ознаки (пошкодження верхнього шару землі або снігу, кори дерева, маскування дупла чи гнізда тощо);
- г) для пошуку живих осіб, трупів заритих у землю, слід використовувати службового собаку;
- д) використовувати пошукові прибори (металошукач, пошукач трупів «Пошук-1» – діє на розпад органічних речовин, концентрацію сірководороду і аміаку – змінює колір індикатору);
- ж) при необхідності треба вигрібати сміттєві і вигрібні ями, розрушувати будівлі і перешкоджання. Проведення цього виду обшуку вимагає від слідчого багато зусиль і витримки, психологічної підготовки, залучення допоміжних учасників обшуку, тому що цей обшук нерідко проводиться довгий час і не дає іноді, нажаль, позитивних результатів.

Обшук особи (особистий обшук) полягає у примусовому обстеженні людини, її одягу, взуття та інших речей. Обшук особи та вилучення у неї предметів і документів провадяться в порядку, передбаченому статтями 234. Частиною 5 ст. 236 КПК передбачається, що за рішенням слідчого чи прокурора може бути проведено обшук осіб, які перебувають в житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вони переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження. Обшук особи повинен бути здійснений особами тієї ж статі.

Також існують випадки, коли здійснюється обшук без отримання ухвали слідчого судді:

- 1) при фізичному захопленні підозрюваного, якщо є достатні підстави вважати, що затриманий має при собі зброю або інші предмети, які становлять загрозу для оточуючих, чи намагається звільнитися від доказів, які викривають його чи інших осіб у вчиненні злочину;
- 2) при затриманні підозрюваного;
- 3) при взятті підозрюваного, обвинуваченого під варту.

У процесі обшуку необхідно передбачити можливість вчинення опору особою, що обшукується. Тому, слідчий повинен дотримуватися певних правил безпеки. Зокрема, особою, що обшукується необхідно поставити обличчям до стіни чи автомобіля під кутом 45° з широко розведеними ногами і руками. Таке положення зменшує її стійкість.

Обшук особи рекомендується проводити у певній послідовності — «зверху - донизу». Спочатку обстежують головний убір, потім верхній одяг (пальто, сукню, піджак, брюки тощо), далі - взуття. Окремі предмети одягу знімають з метою обстеження білизни та інших речей. Особливу увагу слід приділяти кишням, швам на одязі, підкладці пальта чи піджака, закаблукам взуття.

Такий обшук виконує особа однієї статі з особою, що обшукується. У разі необхідності для цього запрошують медичного працівника.

До обшуку особи належить й обстеження речей, які є у особи, що обшукується: портфелів, дипломатів, валіз, сумок, гаманців. Ці речі ретельно досліджують з метою виявлення тайників та предметів, що шукають.

Обшук транспортних засобів передбачає примусове обстеження будь-якого транспортного засобу, який є у приватному володінні громадянина (мотоцикл, автомобіль, яхта, особистий літак). Такий обшук має певну специфіку залежно від виду обшуку та особливостей транспортного засобу. Обшук транспортних засобів — це відносно новий вид обшуку у практиці органів розслідування.

Обстеження транспортних засобів повинно мати свою черговість і послідовність. Так, обшук легкового автомобіля доцільно розпочинати з багажника і закінчувати двигуном. У багажнику перевіряються сумка з інструментом, запасне колесо, інші предмети. У салоні знімаються килими, настили, чохли. Перевіряються місця між сидіннями і спинками, досліджується торпеда, знімається автомагнітола.

Механізми і деталі, що розташовані в автомобілі, під днищем, бажано дослідити на «ямі». Оглядається автомобіль й під капотом. Обшук автотransпортних засобів доцільно проводити за участю спеціаліста-автотехніка.

4. Фіксація ходу і результатів обшуку.

Фіксація ходу і результатів обшуку проводиться в процесі його поетапного проведення. Якщо процес проникнення у приміщення супроводжується із застосуванням фізичної сили, технічних засобів, то бажано цей процес зафіксувати відеозаписом. При оглядовій стадії проводяться орієнтуюча і оглядова зйомка, робляться чорнові креслення і чорнові записи, які повинні стати традицією при проведенні обшуків, оскільки вони дозволяють в подальшому деталізувати протокол. У протоколі обшуку обов'язково відзначають:

- факт пропозиції добровільної видачі об'єктів і якою була відповідь;
- місце перебування шуканих об'єктів, схованок;
- докладний опис предметів, що вилучаються, із зазначенням номерів, індивідуалізуючих ознак, властивостей, ваги, розміру, фірмових знаків тощо;
- технічні засоби, за допомогою яких були виявлені об'єкти;
- хитрощі і засоби протидії, які застосовувались обшукуваним (спроби знищити об'єкти, опір, симулювання випадків тощо);

- завдані пошкодження предметам, речам при проведенні обшуку.

При виявленні схованок треба описати її облаштування, розміри, форму, вміст, зафіксувати все це фото-, відеозйомкою.

Протокол складається у двох примірниках. Другий вручається особі, в якій було проведено обшук, або представникові підприємства, установи, де було проведено слідчу дію. Протокол підписують слідчий, особа (представник), запрошені особи, які були при цьому присутні, а також поняті. Додатками до протоколу можуть бути матеріали фото – і відеозйомки, різні плани і схеми загального вигляду приміщення або місцевості. місця приховування предметів, схованки, виявлені об'єкти.